

7.2.2025

Valtiovarainministeriö

kirjaamo.vm@gov.fi

Viite: Hankkeen VM088:00/2024 lausunto

KESKO OYJ:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA MUUTTAA MAKEISTEN JA SUKLAAN ARVONLISÄVEROKANTA

Kesko Oyj kiittää mahdollisuudesta antaa asiassa lausunto.

Kokonaisuutena suhtaudumme kielteisesti hallituksen esitykseen korottaa makeisten ja suklaan arvonlisäverokanta 14 prosentista 25,5 prosenttiin, ja katsomme esityksen sisältävän lukuisia ongelmakohtia. Esityksen lähtökohtana tulisi olla tutkittuun tietoon perustuvat kansanterveydelliset perusteet eivätkä valtiontaloudelliset seikat. Tavoiteltavat fiskaaliset hyödyt saattavat jäädä negatiivisiin vaikutuksiin nähden vähäisiksi ja epävarmoiksi.

- Vastuu oikean alv-kannan soveltamisesta on vähittäiskaupalla. Nyt valmistellut muutosesitykset ovat näkökulmastamme epäloogisia ja vaikeasti hallittavia. Esityksestä ei käy selkeästi ilmi, mitä tuotteita esitys koskee ja millä perusteella kyseiset tuotteet muutoksen piiriin on valikoitu. Siirtymäaika muutoksille tulee olemaan hyvin lyhyt.
- Vähittäiskaupan kustannuksia lisäävät verokannan korotukseen liittyvät käytännön toimet, joihin liittyvien muutosten toteuttaminen vaatii aikaa ja resursseja. Pienemmille päivittäistavara-kaupoille muutos näkyy toimintaedellytyksiä heikentävänä.
- Esitetyt muutokset tuskin vähentäisivät kuluttajien makeisten kulutusta, painopiste vain siirtyisi edullisempiin ulkomaisiin tuontituotteisiin. Sen sijaan esityksellä olisi negatiivisia vaikutuksia kotimaiselle makeisteollisuudelle ja kilpailulle.
- Arvonlisäverotuksen muutos kohtelisi samankaltaisia tuotteita Suomen markkinoilla eriarvoisesti. EU-oikeuden lähtökohtana on kohdella tuotteita tasapuolisesti ilman verotuksellista syrjintää. Muutoksessa on kysymys uudenlaisesta rajanvedosta, ei kokonaisen arvonlisäverokategorian muutoksesta.

Vähittäiskaupalla vastuu soveltamisesta – muutosesitykset epäloogisia ja vaikeasti hallittavia

Arvonlisäveron määräytyminen tuotteen sisältämien raaka-aineiden perusteella – olipa kyseistä raaka-ainetta kuinka vähän tahansa – on epälooginen ja asettaa tuotteet keskenään eriarvoiseen asemaan. Tullinimikkeen kautta tehtävässä määrittelyssä saman tuoteperheen tuotteet voivat päätyä eri verokantojen alaisuuteen riippuen siitä, sisältävätkö tuotteet kaakaota tai suklaata. Vähittäiskaupan toimijan näkökulmasta tällä on merkittäviä vaikutuksia hinnoitteluun ja vaadittujen tuotetietojen ylläpitoon eri järjestelmissä.

Katsomme myös, että esitetyistä alv-muutoksesta olisi pitänyt viestiä sidosryhmille valmistelun aikana tarkemmin, sillä esityksestä käy ilmi muutosten koskevan myös muita tuoteryhmiä kuin makeisia ja suklaata. Mukana esityksessä on esimerkiksi proteiini- ja jauheita, pähkinöitä ja

välipalapatukoita. Mikäli hallitus päätyy esitystään edistämään, tulisi lopullisessa esityksessä olla selkeästi listattuna muutoksen piirissä olevat tuotteet perusteluineen tulkintaongelmien ehkäisemiseksi. Tästä mahdollisesta selvennyksestä huolimatta siirtymäaika on silti liian lyhyt, mikä johtaa muutoksen voimaantulua epäselvien tilanteiden vuoksi jälkikäteen tehtäviin muutoksiin ja verojen perimisiin.

Olemme koonneet alle esimerkkejä eri tuotteisiin liittyvistä epäloogisista rajanvedoista:

- Tuotenimikkeistössä ei ole mukana kaakaojauheita, mutta mukana on iso osa urheiluvalmisteista, joissa sokerin osuus on alhainen, mutta tuote sisältää kaakaota.
- Suklaaherkkukeksit eivät kuulu alv-muutoksen piiriin, mutta osa välipalapatukoista kuuluu, jos tuotteet sisältävät kaakaota.
- Urheiluvalmisteiksi luettavat proteiinipatukat ja -juomat ovat mukana, mutta vastaavaan käyttötarkoitukseen olevat kaupan kylmäkaapeissa sijaitsevat vanukkaat ja rahkat eivät kuulu muutoksen piiriin.
- Saman valmistajan suklaajäätelö ei kuulu muutoksen piiriin, mutta suklaapatukat kuuluvat.
- Ksylimukosilla makeutetut pastillit ja purukumit ovat alv-muutoksessa mukana, vaikka niillä on positiivinen vaikutus suun terveyteen. Lisäksi on huomioitava, että ksylitolituotteiden ostajina korotustuvat erityisesti lapsiperheet.

Esitetyt muutokset tarkoittavat vähittäiskaupalle väistämättä jälleen lisäkustannuksia ja hetkellistä hallinnollisen taakan kasvua, kun muutoksia viedään käytäntöön. Muutoksia on tehtävä lukuisiin järjestelmiin, kuten hinnoittelu- ja kassajärjestelmiin. Nämä väistämättä vievät aikaa ja resursseja. Keskon kokaisen suuren päivittäistavarakauppakonsernin kohdalla tulkintatilanteita tulisi huomattavasti, sillä esityksen piiriin kuuluvien makeisten ja suklaan toimittajia on suuri määrä, eivätkä kaikki välttämättä selvitä jokaisen tuotteen verokantaa Verohallinnolta tai Tullilta vaan nämä voivat tulla suurelta osin myös Keskon ratkaistavaksi ostolaskujen käsittelyn yhteydessä. Arviomme mukaan Keskon verokanta-arvioinnin piiriin kuuluisi noin 7 000 - 8 000 tuotetta.

Muutos asettaisi haasteita myös varsinkin pienemmille päivittäistavakaupoille, joiden myynnissä painottuvat erilaiset impulssituotteet, kuten makeiset ja suklaa. Hintojen nousu saattaa johtaa kysynnän laskuun vaikuttaen negatiivisesti kauppojen myyntivolyymeihin ja liikevaihtoon. Esimerkiksi haja-asutusalueilla tämä voi näkyä alueen elinvoiman kannalta tärkeiden lähipalveluiden vähentymisenä.

Kuluttajat siirtyvät edullisempiin tuontituotteisiin – negatiiviset vaikutukset jäävät kotimaiselle makeisteollisuudelle

Kotimaiselle makeisteollisuudelle vaikutukset olisivat negatiiviset. Veronkorotus nostaisi kotimaisten tuotteiden hintoja suhteessa ulkomaisiin ja ohjaisi kuluttajia valitsemaan edullisempia tuontituotteita vääristäen samankaltaisten tuotteiden markkinaa. Tällä ei välttämättä olisi julkista taloutta vahvistavaa vaikutusta, jolla esitystä perustellaan. Kulutuksen väheneminen, kotimaisten yritysten kohtaamat vaikeudet ja mahdolliset työpaikkamenetykset saattavat johtaa jopa verotulojen laskuun.

Kotimaiset makeisvalmistajat, jotka ovat usein paikallisia ja perinteikkaita toimijoita, saattavat vähentää tuotantoaan. Tämä tarkoittaisi työpaikkojen menetyksiä erityisesti alueilla, joissa työllistymisvaihtoehtoja on rajallisesti. Lisäksi riittävien toimintaedellytysten turvaamiseksi kotimaiset

yrietykset voivat joutua harkitsemaan tuotannon ja investointien siirtämistä ulkomaille, mikä olisi merkittävä menetys Suomen taloudelle.

EU-sääntelyn näkökulma - samankaltaisten tuotteiden eriarvoinen kohtelu arvonlisäverotuksessa

EU-sääntelyn lähtökohtana on, että toisiaan korvaaviin kilpaileviin tuotteisiin sovelletaan samoja verokantoja, jonka myötä esitys ei ole linjassa EU-oikeuden yhtenäistetyn arvonlisäverojärjestelmän neutraalisuusperiaatteen kanssa. Lisäksi EU:n valtiontukisääntely kieltää valikoivat, kilpailua ja jäsenvaltioiden välistä kauppaa vääristävät jäsenvaltioiden toteuttamat verotoimenpiteet. Huomionarvoista on, että vuonna 2013 julkaistun valtiovarainministeriön sokerityöryhmän loppuraportin mukaan neutraalisuusvaatimuksen vuoksi korkeammalla verokannalla verotettavaksi voidaan valita vain sellaisia tuoteryhmiä, jotka ovat objektiivisesti arvioiden muita kuin elintarvikkeita. Nyt ehdotetut muutoksen piiriin sisältyvät tuotteet ovat tullikoodien perusteella laajasti ja historiallisesti tunnistettu elintarvikkeiksi.

Muutoksessa olisi siis kysymys uudenlaisesta rajanvedosta, ei kokonaisen arvonlisäverokategorian muutoksesta. Pistemäisen ja perustelemattoman alv-verotuksen salliminen johtaa ennennäkemättömään ja ennakoimattomaan verotuskäytäntöön, mikä heikentää verotuksen ennustettavuutta ja investointien suunnittelua.

Lopuksi

Toivomme hallituksen vielä harkitsevan uudelleen nyt esitetyn alv-muutoksen edistämistä. EU-oikeudellisten ongelmakohtien lisäksi kansalliset fiskaaliset hyödyt jäänevät lyhytaikaisiksi, mutta negatiiviset vaikutukset kuluttajille, kotimaiselle makeisteollisuudelle ja vähittäiskaupalle voivat olla kauaskantoisia.

Kesko Oyj

Ari Akseli

Päivittäistavarakaupan toimialajohtaja